

Laudatio pentru Gelu Duminică¹

Acordarea Premiului *Noii Reviste de Drepturile Omului* pe anul 2021 a motivat o discuție îndelungată asupra alegerii noului laureat. S-a ajuns și la întrebarea: de ce Gelu Duminică? Cunoaștem, este unul dintre foarte cunoscuții lideri romi aparținând unei generații menite să aducă schimbarea de fond în destinul acestei comunități. Sunt însă și alții. Se știe, sub conducerea lui Gelu (desigur, alături de meritoși colegi), Agenția Împreună a devenit o resursă care atrage, administrează și dă valoare, an de an, la milioane de euro, dând cauzelor bune concretețe și viață în existența de zi cu zi a oamenilor. Utilizarea fondurilor pentru „îmbunătățirea situației romilor” (sintagma „oficioasă”), importante în absolut, deși limitate față de nevoi, implică totuși numeroși alți „antreprenori de succes” ai schimbării. Gelu Duminică nu este singurul doctor în Științe, și universitar care a atins performanțe intelectuale plecând dintr-o comunitate marginalizată, și deci susținând drumul educațional printr-o revoluție personală.

Duminică este co-autorul unor rapoarte care aspiră la construcția unei imagini globalizatoare asupra comunității pe care o servește. Lucrarea lui de doctorat susținută în anul 2012, „Strategia pentru Incluziunea Romilor - vocea comunității” se adresase ansamblului politicilor publice promovate de Guvernul României, începând cu 2001 până „la zi”. Teza exprima, iată, o aspirație pentru cuprindere într-un domeniu prea des dominat de detalii. Aceste performanțe numite școlastic, „academice”, l-au făcut să fie solicitat în comisii guvernamentale și prezidențiale menite a gândi și a pune în aplicare politicile publice din România destinate romilor.

Și iarăși, ar fi de repetat, nu este singurul chemat să transforme cunoașterea căpătată, în acțiune. Alegerea lui Gelu Duminică pentru premiul NRDO pe anul 2021 adaugă motivații de dincolo de multele fapte care-i definesc profilul de militant pentru binele public.

„Acel ceva”, pe care dorim să-l onorăm în special, prin distincția acordată, este legătura dintre reperele principiale ale drepturilor omului și virtuțile umane, pe care Gelu Duminică o susține prin exemplul propriu. Onorăm *darul* lui de a le da viață prin felul în care le promovează, pe unele și altele, în emisiuni de radio, la canale de televiziune și folosind rețele sociale. Fundamental modest, pare că Gelu Duminică nu realizează ce impresie formidabilă lasă oamenilor de bună credință care-i urmăresc mărturiile, atitudinea și gândurile, și cât bine face el, prin aceasta, ambelor comunități, a romilor și a ne-romilor.

---

¹ Premiul Noii Reviste de Drepturile Omului „pentru realizări excepționale în promovarea libertății și demnității ființei umane” este însoțit de o diplomă, de o sculptură realizată de artistul plastic Radu Fulga și de o contribuție în bani provenind în acest an din fondul oferit posterității de distinsa Crina Coșoveanu, profesoară și delicată militantă civică (prin intermediul lui Carmen Apetrei și al lui Silviu Filipovici).

„Ce spun eu?”, răspunde Gelu Duminică, privitor la sensul drepturilor omului: „Drepturile omului nu înseamnă decât respect”. „Tratează-l pe fiecare cu respect”. „Cea mai gravă formă de discriminare este ignorarea”. „Cultura noastră este degrabă vărsătoare de ură”. Întrucât cei din jur se tot plâng de lucrurile care arată rău, Gelu pune accentul pe „Ce faci tu ca societatea aceasta să arate mai bine?” A face ceva pentru societate îți impune să acționezi. Implică asumarea riscului de a greși. „Greșeala este normală”, susține el acest adevăr, îndeobște atât de trădat. Gelu asumă: „Obişnuiesc să spun ceea ce gândesc”. Și deci „Îți asumi riscul să antagonizezi” prin ce faci. Până la un punct, aceasta face inerent parte din logica socială.

Militantismul pentru drepturile omului provine, la Gelu Duminică, dintr-un umanism care are și o sursă religioasă: „Pentru mine, Dumnezeu meu este unul bun. Unul promotor de iubire”. Sunt poate declarații comune, dar autenticitatea este dovedită prin completarea lor cu propria imaginație etică: „Nu mă învață [Dumnezeu meu] nici măcar să pun eticheta pe celălalt”. Nu poți cere celorlalți „să fie precum tu însuși nu poți să fii”. Pentru el, competiția nu consta în „care era mai bun?” Ci, „era vorba că eu sunt altfel decât tu mă crezi”.

Coerent cu propriul activism, Gelu Duminică face o pledoarie pentru libertatea de exprimare. Nu doar declarând, principial, „Eu nu sunt adeptul cenzurii...”. Ci susținând că aceasta înseamnă responsabilizarea fiecăruia dintre noi, începând cu a lui însuși. Libertatea de exprimare trebuie apărată, mai ales, când exercițiul acesteia „se îndreaptă împotriva ta”. Un fragment: „Vexarea unuia nu trebuie confundată cu atacul la persoană, nu trebuie confundată cu jignirea”. El nu șterge de pe Facebook comentariile insultătoare la adresa lui (și câte sunt!): „Măi, este dreptul tău să spui ceea ce spui despre mine. Atâta timp cât oferi argumente”.

Nu diluează suferința. Diatribele la adresa lui sunt citite și de alții: „Mie mi-e rușine de ai mei ... Asta mi se pare *unfair*”. Care-i este soluția? Să interzici cuvintele? Din nou, la lucru, responsabilitatea individuală: „Trebuie să șterg sursa răului”. Gelu elimină ce a scris și cere scuze familiei unui preopinent cu care se află în polemică. În același spirit, deplânge când oamenii ce-i susțin ideile aruncă invective, lansează injurii asupra celor ce-l jignesc, deși știe că reacționează din solidaritate cu el.

Prețios la Gelu Duminică, membru al unei minorități pe care istoria a traumatizat-o, este apelul la universalitatea drepturilor omului. La ideea că o democrație este cadrul de viață al tuturor. „Suntem o societate în care conservatorii și sexo-marxiștii [sintagmă față de care ia distanță] trebuie să trăiască împreună”. Citez: „Judecăm foarte simplu [pe ceilalți] fără să ne gândim că în spate sunt multe alte lucruri”. Este imposibil de recuperat în scris tonul acestui exercițiu de modestă sinceritate: „Eu am găsit oameni mai inteligenți, pe care-i respect enorm, care sunt analfabeți...”.

Trăim într-o vreme în care militantismul a căpătat puterea nu doar să schimbe, dar să și tulbure relațiile sociale. Trecem printr-un timp al tendințelor extreme care polarizează lumea, unele, în numele tradiției, religiei, altele chiar în numele egalității și a rănilor istorice. O lume în care personalități renumite pentru devotamentul lor față de democrație și pentru solidarizarea lor cu victimele au ajuns să condamne, precum Anne Applebaum, „justiția de grup”, adică, „a grupurilor de pe internet, a grupurilor de la birou sau a

grupurilor de semeni”. Sau să spună, precum istoricul Tony Judt că a ajuns să urască, cel mai mult, „teroaarea de grup”. Ori să vorbească, precum academicianul francez, Alain Finkielkraut, despre „rasismul anti-rasiștilor”.

Trăim din ce în ce mai mult într-o viață publică dominată, o citez din nou pe Applebaum, „de concluzii rapide, de expresii ale unor atitudini ideologice rigide și de argumente cu 280 de caractere, care nu favorizează nici nuanța, nici ambiguitatea”. O lume în care dezbateră intelectuală este acum înăbușită „din cauza fricii de cum ar arăta un comentariu prost formulat dacă este scos din context și răspândit pe Twitter”.

Într-o astfel de atmosferă plină de agresivitate, este o mare liniștire să fii întâmpinat, în spațiul public, de prezențe precum a lui Gelu Dumnică. De o personalitate atât de activă și care, în același timp, este gata să deplângă acțiunile sale posibil pripite, înainte de a le acuza pe ale altora. Care este gata să-și asume eroarea (chiar excesiv): „Aici am greșit, aici din nou am greșit ... M-a făcut [situația] să mă rușinez și mai tare de limita mea”.

Aceste citate din interviurile date de Gelu Dumnică indică și autentică sa modestie. Mediatizatul militant declară cu un ton firesc, după ani dedicați celor în nevoie: „La început, n-am simțit că am vreo datorie să fac dreptate pe lume”. Ca și cum s-ar teme ca cineva să extindă aprecierile dincolo de ceea ce face el, acum, și aici. Iată de ce ne închipuim că de abia acest *Laudatio* va permite laureatului însuși să descopere ce înaltă semnificație are, pentru noi, implicarea sa, de fapt și de suflet, în viața publică, și de ce această percepere de către ceilalți, a însemnătății lui, este deplin motivată.

NRDO